

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 69
četrt „ — „ 80
(Posamezne štev.
15 kr.)

Oznanila,
tkrat matisenena,
od vrste 15 kr.

Naročnina,
matisenena in reklamacije
pošiljajo se
upravnisti v
v Maribor.

Odpriete reklamacije
so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pisnom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pride
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovana pisna
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
svoje poštno kajige
se ne vračajo.

XIV. leto.

Z današnjo številko nastopi „Popotnik“ svoje XIV. leto.

Da zamore svoje delovanje vspešno nadaljevati, priporoča se vsem svojim sotrudnikom, da ga drage volje podpirajo tudi v bodoče z dosedanjo rodoljubno požrtvovalnostjo, brez katere bi pač Slovenci v slovstvenem oziru ne mogli napredovati. Mladim našim tovarišem pa naj vzbudi pogled na vsebino dosedanjih XIII. Popotnikovih letnikov zavest, da se dá tudi v skromnih razmerah „z združenimi močmi“ kaj koristnega zvršiti, ako zasledujemo nepremakljiv in vzvišen smoter. Upamo torej, da nam ostanejo vsi naši dosedanji sodelovalci tudi v tem letu zvesti duševni podporniki ter da vstopi v naše kolo še mnogo novih čilih močij. Le tako bode glasilo naše „Zaveze“ postalo zvesto zrelo duševne jakosti slovenskega učiteljstva! Pridobil pa bode in se okrepil s tem tudi naš stanovski ugled, česar nam je v očigled napadov naših nasprotnikov živo potrebno.

K častnemu vspevanju je pa poleg duševne listu seveda nujno treba tudi gmotne podpore. Zategadelj se nadejamo, da nam vsi naši dosedanji naročniki ostanejo zvesti tudi v tem letu, vrh tega pa, da nam še privabijo novih odbiralcev — točnih plačnikov. Sploh moramo opet poudarjati, da bode podjelnim željeni razevit le tedaj osigurjen, kedar mu bode naročnina tudi točno pritekala. Ikar pa da nas zavedno slovensko učiteljstvo povsem razume; kdor pa nas razume, gotovo tudi storil svojo domoljubno in stanovsko dolžnost.

Zrno do zrna pogača

Kamen do kama palača.

„Popotnik“ izhajal bode tudi v novem letu vsaki 10. in 25. dan v meseci v sedanjih obliki in po sedanji ceni, katera je razvidna na čelu lista. Naročiti pa je list pri upravnisti v „Popotnika“ v Mariboru, kamur je pošiljati tudi naročnino, reklamacije, naznanila itd.

Prvo številko poslali smo vsem dosedanjem odbiralcem in tudi nekaterim šolskim vodstvom ter znanim rodoljubom „na ogled“. Prosimo pa vse č. prejemale, ki si lista na marajo naročiti, da nam blagovolijo to številko takoj vrniti, da vemo končno določiti število, v kolikem nam bode v prihodnje list tiskati.

Prevljudno pa prosimo tudi vse one, ki so pri upravnisti še kaj na dolgu, da svoj dolg v začetku leta zanesljivo poravnajo.

Na čvrsto in plodonosno delovanje v novem letu, ki naj bode za slovensko šolstvo in njega učiteljstvo prav srečno in veselo, v kar Bog pomoz!

Uredništvo in založništvo,

(Zaveza slov. učit. društev).

Psihologični listi.

Piše ravnatelj H. Schreiner.

I.

Čemu je učitelju dušeslovnega znanstva treba? Naš namen.

Izmed vseh bitij je dete, ko se porodi, samo za-se najbolj zapuščeno in potrebuje največ tuje pomoči. Dočim se mlada žival s pomočjo prirodnega nagona kmalu spozna v svoji okolici, je dete dolgo časa navezano na pomoč doroslih ljudi. K tej zapuščenosti pridruži se nerazvitost duševne notranjosti. Večni stvarnik nadaril je otročjo dušo z nekimi prirojenimi zmožnostmi. Vsled teh zmožnostij lahko marsikaj nastane iz deteta; kaj bode v resnici iz njega, je zavisno od dolgega razvijanja, ki obsega blizu polovico njegovega življenja. Na tem razvoji sodelujeta kot glavna činitelja: prirojene zmožnosti in vnanji vplivi. Kako se razvijajo in razvijejo duševne zmožnosti, o tem zavisna je sreča ali bēda, krepost ali npravstvena popačenost. Zatorej se ta razvoj ne sme izročiti naključju, rekše vladanju slepih sil.

Resnično so dorosli ljudje zdavna spoznali, da je jedna izmed njih najplemenitejših nalog ta, da so vplivali na nedorasle in nezrele in sicer ne samo s tem, da so njihovi telesni nezmožnosti stregli in na pomoč prišli, ampak prizadevali so si tudi s svojim dozorelim znanjem in s svojo izkušnjo izobraziti njihovo notranjost. Prva skrb za novorojenca je resnično bolj vzrejanje telesa, še le polagoma se pridruži odgojevanje, ki meri na dušo.

Istina je, otročja duša je mal mikrokozem, v klicah in zmožnostih pripravljen svet! Dete je oče doroslega moža, rekel je neki Göthejev životopisec. In res! Vsaka otročja duša je s svojimi klicami in zmožnostmi oče tega, kar bode nekaj pod vplivom vzgoje iz nje, bodi-si na visoki stopinji stoječ mož, ali žena. Človeško življenje je duševno in se ne more razviti drugače, nego iz prirojenih zmožnostij. Vsak umstveni čin, bodi-si dovtipna misel, bodi-si nova ideja v poboljšanje praktičnega obrtnega delovanja, bodi-si znanstveno ali umetno delo, klije iz zmožnostij, ki so spale v otročji duši in ki jih je vzgoja v njej razvila. Vsako dejanje, bodi-si čin milodarne, ljudomile ljubezni, bodi-si izvršitev hudobnega, z dolga pripravljene umora, bodi-si čin hipne, strastne razdražbe, izvira istotako iz čuti in značaja, ki sta se razvila iz otročje duše pod vplivom vzgoje.

Prirojene zmožnosti in vzgoja sodelujeta torej kot glavna činitelja v razvijajočem se človeku, rekše v otroku. Zatorej je osobito potrebno, da poznamo medsebojno razmerje teh dveh činiteljev ter da razumemo nju bistvo. Kajti vjemata se tako, da mu ni mogoče vzgojevati, kdor ne razume prirojenih zmožnostij. V tem smislu izrekel je Pestalozzi: „Vzgojevalna načela ležé v človeški naravi.“ S temi besedami označil je temeljni pomen anthropologije (človešeslovja) za vzgojo. Res je, da ni mogoče prikladno ravnati s človekom, vspešna vzgoja ni mogoča brez natančnega poznanja človeške narave in zakonov, po katerih se tista razvija.

Kaj pa je vzgoja? Vzgoja je zavedno, premišljeno, umetno delovanje, ki se izvršuje po umetniško izobrazenem vzgojitelji po jednotnem načrtu v določene namene. Vzgojitelju se izročajo otroci vseh slojev in stanov človeške družbe, da bi storil iz njih ljudi, ki so sposobni stopiti v družbo kot umstveno izobrazeni in npravstveno dozoreli udje.

Vzgoja bodi splošna; zategadel se mora ozirati na duševni in na telesni blagor gojenčev. „Mens sana in corpore sano“ je stara prislovica, po kateri so se stari narodi ravnali in nam dajali lep vzgled, da je treba nam novejšim samo za njimi hoditi.

Kakor ima človeška narava dve strani, telesno in duševno, tako se tudi deli anthropologija v telesoslovje ali somatologijo in v dušeslovje ali psihologijo. Somatologija

je veja prirodoznanskih věd in spada po tej svoji lastnosti v področje prirodoznanskega pouka. Mi pa se imamo ozirati na psihologijo. Psihologija ima nalogo, popisati duševna stanja in delovanja, določiti zakone, katerim so podvržena in nas poučiti o nosilcu teh pojmov.

Nam je dokazati, da je baš učitelju treba psihologičnega znanja.

Učitelj je vzgojitelj, čeravno niti prvi, niti jedini. Glavno vzgojevalno sredstvo mu je pouk. Zatorej se zahteva v prvi vrsti: Vsak pouk bodi odgajajoč. Pouk se ne sme samo na to ozirati, da bi otročji glavi vcepil nekoliko znanja in nekoliko v življenji potrebnih věd. Umstveno življenje človeško je le pol življenja. Ako se razvije, privede do stana in poklica. A kaj nam pomaga ta stan in poklic, ako v njih ni srea in pred vsem ni značaja! Sree in značaj sta gotovo ravno toliko važnosti kakor znanje. Če je našemu času res česa treba, je to baš izobraženje in poblaženje teh strani. Um je obilno razvit, a baš v naši dōbi nam je treba značajev in ljudij z močno razvitim pobožnim in splošno človeškim sream. To odgojevati je naloga odgojiteljev. Tukaj velja o odgojiteljih, kar Schiller umetnikom kliče:

„Der Menschheit Würde ist in Eure Hand gegeben,
Bewahret sie!
Sie sinkt mit Euch! Mit Euch wird sie sich heben!“

Učitelj mora pričeti svoje delo na tem, kar se mu izroči. Izroči se mu pa človeško bitje, ki ima že šest- ali sedemletni razvoj za seboj. V to bitje naj bi učitelj vtisnil idejo dobrega, popolnega človeka, ki si jo je sam stvaril po izkušnji, s prakso, s poukom in s samoukom, kakor umetnik vtisne svojo idejo krhki snovi, katero na ta način oživi in z dušo navdahne. Ta odgojiteljeva snov pa ni mrtva, ampak živa tvarina, prirodni organizem, z dušo navdahnen, ki že zgodaj javlja neka nagnenja in glavne meri in ki so se v domačem življenji že razvila do neke stopinje — bodi-si dobro ali slabo. Delovanje odgojiteljevo torej v zadnji vrsti ni novo stvarjanje, ampak je nekako izobrazovanje, brušenje, stopnjevanje, nekako preobrazovanje in požlahtnjevanje, utemeljevanje in utrjanje tega in o tem, kar je že podanega. Schumann piše: „Kamen in ilovica pokorita se brez volje dletovi ostrini, rokinemu pritisku in sprejmeta obliko, ki jo umetnik hoče, samo da odvrča nepoklicane pomagalec. Otroka pa ne obrazuje odgojitelj sam, ampak obrazujejo ga tudi stariši, bratje, sestre, vrstniki, čas, kraj itd. Otrok kot bitje z voljo obdarjeno se hoče dati odgojevati, ali pa noče, tako, da v poslednjem slučaju odgojitelj zaman potratí svojo umetnost. Zraven tega zvršuje se človeška izobrazba od znotraj navzven, tako da se od zunaj podana tvarina prisvaja ali odbija, česar odgojitelj čestokrat ne spozna. Odgojitelj torej nima samo naloge, človeško podobo izobraziti, kakor si jo v svojem duhu misli, ampak on mora tudi otroka, tvarino, pripraviti, da se dá obrazovati. Odgojiteljeva umetnost je največja umetnost, ker on hoče v svoji snovi uresničiti najvišjo idejo, v otroku podobo božjo.

Zategadel bode za vsakega odgojitelja potrebno, ako hoče vspešno odgojevati, da se čim prej seznaní s telesno-duševno kakovostjo bitja, ki mu ga je odgojevati, da se splošna odgoja vjema s posebno (individualno). Kajti samo tam bode odgojno delo vspevalo, kjer se to zgodi, čemur pa je treba na vsaki način izvežbanega, spretnega odgojitelja.

Tako pridemo na predmet odgoje z njegovimi prirojenimi zmožnostmi in spretnostmi, katere se morajo najprej do dobra spoznati.

Ni lahko spoznati duševnih zmožnostij in naklonjenostij otročjih. Kdo more brez truda gledati v otročjo dušo? A itak mora pravi odgojitelj se potruditi, da si naredi splošno sliko o duševnih zmožnostih otročjih, predno jame odgojevati. Kakor si mora

dober zdravnik opirajoč se na zanesljivo diagnozo, narediti sliko o bolnikovi bolezni, predno s svojimi sredstvi začne bolezen odganjati, tako si mora tudi odgojitelj narediti, kot dušni zdravnik — to je jedna najprvih in najneobhodnejših dolžnostij — sliko o duševnem stanju, o duševnih zmožnostih in sposobnostih organizma, ki ga hoče odgojevati, predno se loti duševnega organizma s svojimi odgojevalnimi sredstvi po svojem odgojevalnem načrtu.

Kakor pa zdravnik to sliko le doseže s pomočjo natančnega poznanja telesnega organizma in napadajočih ga boleznij, katero si je pridobil po uku, tako se bode tudi odgojitelju kot dušnemu zdravniku le posrečilo s pomočjo natančnega poznanja duševnega organizma in načina, kako se javlja v zdravem in bolnem stanu. Pri tej duševni diagnozi ga mora podpirati dar bistrega razločevanja in opazovanja, ki se opira na izkušnjo in vajo.

Odgojitelj mora znati čitati v otročji duši. Vsaka duša je svet, v katerem biva Bog. Individualizovati je le mogoče, ako si se navadil premišljati prepletene pote, po katerih morata hoditi um in srce doraščajočega človeka, ako znaš v svojem umu zvezati prirojene zmožnosti, okoliščine življenja in njih medsebojno delovanje in ako znaš iz tega sklepati na korist odgoje in pouka.

Marljiv, vsestransk uk, posebno v psihologični vědi, je torej učitelju odgojitelju potreben. Toda tukaj ne gre za število spisov, ki si jih čital; tudi ne za preučenje različnih gostokrat zelo razlikajočih se sestavov! Tukaj velja pred vsem: Misli sam! Skusi sam! Resno preučevanje pred našimi očmi razvijajoče se otročje duše! Odprte oči, odprto srce! Da zategadelj ni nepotrebno, da segamo po dobrih spisih priznanih mojstrov, se razume. In to je delo — za vse življenje. Mi shvatamo otročjo dušo, z napredujočimi leti vselej drugače, kakor se mi sami razvijamo. Vsebina spisov, ki jih čez leta drugič in tretjčič čitamo, se nam ne le jasni bolj, ampak mnogovrstne skušnje v življenju in v šoli vplivajo tako na naše razumevanje, da pozdravljamo dobre knjige, ki nas sprva niso ogrele, kakor novo razodetje. Poprej za to ni bilo prijemališč v naši duši in v našem delokrogu, ker nismo imeli primernih skušenj. Preučevanje psihologiških spisov se mora ujemati s psihologiškimi skušnjami. Izrek Diesterwegov: „Vsak učitelj prirodoslovce“, dobi višji pomen, ako psihologijo smatramo kot prirodoslovje: Vsak učitelj dušeslovce.

(Nadaljuje se.)

Slovníške črtice.

VII.

b) Obravnavanje stavkov*).

V prvem in drugem šolskem letu smo učence seznanili s pojmi: stavek, glavna stavkova člena, glagol (oseba, število, čas), samostalnik (spol, število, imenovainik) in pridevnik.

(Od tretjega šolskega leta naprej.)

Stavek. Glagol. Vladajoči glagol.

Mislite ter povejte, kaj delate v šoli! N! O! (Mislim. Čitam. Računim. Pišem, itd.)

Mislite ter povejte, kaj delate doma! (Molim. Se učim. Ubogam, itd.)

Ravno tako po poti v šolo in gredé domov! Kaj ste storili, prej ko ste povedali? (Mislili). Kaj potem? (Povedali?) Namesto „povemo“ lahko rečemo: razodevamo svoje misli. S čim? (Z besedami). Če svojo misel povemo, izrečemo stavek. Ali: Če

*) Primeri šte. 23 lanskega „Popotnika“.

svojo misel z besedami razodenemo, povemo stavek. Stavek je torej z besedami razodeta misel.

Nagovorite svojega součenca ter povejte, kaj dela! (Gledaš. Misliš. Čitaš, itd. Nagovorite ga . . ., kaj dela doma. (Se učiš. Ubogaš, itd.) Kaj ste zopet povedali? (Stavek). Povejte o sebi in svojem součenci, kaj delate v šoli! — doma! — itd. (Čitava. Pozdravljava, itd.). Nagovorite dva učenca, . . . kaj delata v šoli, doma! . . . itd. (Pojeta. Ubogata, itd.). Povejte o sebi in o vseh skupaj, kaj delate v šoli — itd. (Pazimo, itd.). Nagovorite svoje součence, kaj delajo v šoli — itd. (Ubogate. Pozdravljate, itd.). Kaj ste povedali o sebi? (Kaj delam). Kaj ste povedali o součenci, ko ste ga nagovorili? (Kaj dela). Kaj o sebi in svojih součencih? (Kaj delamo). Besede naznanjajoče, kaj delamo, to že veste, so glagoli. Povejte glagole, s katerimi ste naznanili, da nekaj delate! (Pazim. Čitaš, itd.). Kaj pa je rekel A? (Spim.). Ali A, kadar spi, tudi kaj dela? Ne. A se nahaja v stanji spanja. N, kadar sedi, naznanjamo, da se nahaja v stanji sedenja, itd.). Kaj še naznanjajo glagoli? (— da se nahajamo v nekem stanji.) Kaj naznanjajo torej glagoli? (— da nekaj delamo ali se v kakem stanji nahajamo).

Glagoli so tisti govorni razpoli, ki naznanjajo, da kaj delamo ali se v kakem stanji nahajamo. Kaj ste vi (— osebe). Osebe znajo misliti ter govoriti. Kaj so torej glagoli? Glagoli so . . ., ki naznanjajo, kaj osebe delajo ali v kakem stanji se nahajajo. A! R!

Kaj smo delali z glagoli? (— stavke.) P! L! Pomnite, glagoli, s katerimi delamo stavke, so vladajoči glagoli. V! S! Kakšen glagol je: Govorim — itd.? (— vladajoči glagol.) Ponovite vladajoče glagole! Kaj so vladajoči glagoli? (— stavki). Vsak vladajoči glagol je stavek.

Glejte, ti stavki so kratki — prosti — najkrajši — najprostejši — njihova oblika je najprostejša —. Vaja! Vsak vladajoči glagol je stavek v najprostejši obliki. S čim smo razodevali svojo misel? (— z besedami). S čim še? (— s pomočjo vladajočega glagola). Kaj smo rekli, da je stavek? (— z besedami razodeta misel).

S čegavo pomočjo je misel razodeta? (— s pomočjo vladajočega glagola). Recimo torej! Stavek je z besedami razodeta misel s pomočjo vladajočega glagola.

Glagolova vsebina. Glagolova oseba (osebek). Vladajoči glagol in njegova dela. Glagolova vsebina.

Kaj morate v šoli delati? (— paziti, poslušati, čitati itd.). Kaj doma? Kaj po poti? . . . Kakšen je učenec, ki noče delati? (— len.) Česar noče len hlapec? (— delati). Česa noče len učenec? (— delati). Kaj morajo pridni učenci v šoli? (— delati). Če učenci delajo, storé djanje. Beseda „paziti“ pomeni djanje. Kaj pa beseda „poslušati“? (— djanje). Besede: paziti, poslušati itd. pomenijo djanje. Kaj pomeni beseda „spati“ (— stanje). Kaj beseda „ležati“? (— stanje), itd. Kaj pomenijo besede: paziti, ležati, itd.? (— djanja in stanja). Besede: paziti, spati . . ., itd. so tudi glagoli. Ponovite!

Če rečem: čitati, veste-li, kdo čita, kdo to dela? (Ne vem —). Glagoli: paziti, poslušati . . ., itd. niso vladajoči glagoli, torej niso stavki. To so glagoli v nedoločniku, ki se končuje na „ti“. Povejte dosti glagolov v nedoločniku! Kaj pomenijo? (— neko djanje ali stanje). Glagoli v nedoločniku pomenijo samo djanja in stanja, katera imajo glagoli v sebi.

Glagol v nedoločniku „čitati“ ima v sebi djanje čitanja . . . ! Glagol v nedoločniku „sedeti“ ima v sebi stanje sedenja . . . ! Vaja! To, kar ima glagol v sebi, je njegova vsebina. Glagolov nedoločnik „ubogati“ ima v sebi glagolovo vsebino. Kaj

ima v sebi glagolov nedoločnik „poznati“, itd. Glagolov nedoločnik je torej njegova vsebina. Imenujte glagolove vsebine! (računati, paziti, moliti, itd.). Vaja!

1. Glagolova oseba (osebek). 2. Vladajoči glagol in njegova dela.

3. Osebkova beseda.

Glagolova vsebina navadno ne stoji sama za se, temveč se združuje z neko osebo — glagolovo osebo. Glagolova vsebina takorekoč jemlje glagolovo vsebino na se. Razume se samo po sebi, da le tamkaj razvijam, kjer se mi dozdeva treba, drugod samo podajem vodilo, po katerem se doseže zaželjeni smoter; kajti inace bi bilo delo preobširno.

Mislimo si glagolovo vsebino „pisati“. Jaz prevzamem glagolovo vsebino „pisati“ ter rečem: Pišem. Jaz sem govoreča ter prva oseba. Pisati + prva oseba = Pišem. Opozori se na končnico 1. glagolove osebe „m“. V tem trenutku, ko sem rekel „Pišem“ sem prevzel jaz, 1. oseba, glagolovo vsebino „pisati“. Glagolova vsebina „pisati“ se je združila z menoj, s 1. osebo. Storil sem dopoved, naznanilo. Naredil sem stavek. Glagol v 1. osebi. „Pišem“ je vladajoči glagol, torej že stavek, ter ima v sebi 1. glagolovo vsebino „pisati“, 2. prvo glagolovo osebo. Glagolova vsebina „pisati“ je dopovedek, glagolova 1. oseba pa osebek. Na konci naredimo piko. Vladajoči glagol v 1. osebi je že stavek; kajti ima v sebi 1. glagolovo vsebino, 2. glagolovo osebo. Ravno tako v „Pišeš“! Tako tudi v 1. in 2. osebi dvojine in množine! Opozori učence na končnice!

V 1. in 2. osebi jednine, dvojine in množine poznamo natanko glagolovo osebo (osebek). V 1. in 2. osebi je oseba, misleč ter govoreč človek.

Vladajoč glagol v 1. in 2. osebi natančno zaznamuje osebo; torej ne potrebuje nobedne posebne besede, ki bi določevala natančneje osebek.

V „Piše“ prevzame tudi nekdo vsebino „pisati“, a ne jaz (govoreč), ne ti (nagovorjen) temveč nekdo tretji, torej 3. oseba (on, ona, ono), katera navadno ni navzoča, da bi jo gledali ter po govoru poznali. Vladajoči glagol v 3. osebi „Piše“ je tudi že stavek, ker ima v sebi 1. glagolovo vsebino „pisati“, 2. tretjo glagolovo osebo. A tretja glagolova oseba ni tako natančno določena kakor 1. in 2. govoreča in nagovorjena, torej jo navadno določujemo s posebno besedo. Vprašajmo po njej! Kdo piše? (Učenec). „Učenec“ je posebna beseda, ki določa 3. glagolovo osebo (osebek) natančno. Imamo stavek: Učenec piše.

Vladajoči glagol v 3. osebi potrebuje posebno besedo določujočo glagolove osebe (osebek); takoj učenec. „Učenec“ bodemo zvali: osebkovo besedo. Osebkova beseda „učenec“ tretjo glagolovo osebo natanko določuje. Več vzgledov! Vpraša se po osebkovi besedi. Kaj določuje? Ravno tako v dvojini ter v množini!

V vladajočem glagolu „Bleketa“ tudi nekdo vzame vsebino „bleketati“ na se, ta tudi ni govoreč, niti nagovorjen, — ampak nekdo tretji. Morda kateri človek? (Ne — ampak žival — Oveca bleketa.) Vprašajte po osebkovi besedi „Ovca“! Vladajoči glagol v 3. osebi „bleketa“ potrebuje, itd.

Ravno tako se pokaže na osebkovi besedi določujoči 3. glagolovo osebo vladajočih glagolih „evete“ (Vijolica evete). Tu v „teče“ (Voda teče). Vaje v dvojini in množini!

V vladajočem glagolu 1. in 2. osebe so osebe misleči ter govoreči ljudje, v tretji osebi pa si mislimo razun ljudij tudi živali, rastline in reči, ki ne znajo misliti in govoriti. Več vzgledov! (Pri živih . . . kdo? . . . pri neživih . . . kaj?).

Konečno: Vladajoči glagol v 1. in 2. osebi ne potrebuje, a v 3. osebi pa potrebuje za določilo glagolove osebe posebno besedo, osebkovo besedo na vprsanje kdo? kaj? Ponavljanje! Vaje! N. pr. Kaj je „Čitam“! „Čitam“ je vladajoči glagol v 1. osebi jednine, ter stavek; kajti ima v sebi 1. glagolovo vsebino „čitati“, 2. prvo glagolovo osebo. Prva,

govoreča oseba, ne potrebuje nobedne posebne besede, osebko ve besede, ker jo vidimo, ali slišimo ter po govoru poznamo. Ravno tako: „Računite“!

Kaj „Molijo“? Molijo je vladajoči glagol v 3. osebi množine, ter že stavek; kajti, itd. A 3. glagolova oseba ni natanko določena. Določimo jo ter vprašajmo po njej! Kdo moli? (Kristjani. Ljudje). „Ljudje“ je osebko va beseda, ki določuje tretjo glagolovo osebo v množini na vpražanje kdo?

Vsak vladajoči glagol je stavek; ima v sebi dopoved in naznanilo.

Iščimo naznanila v — spisu! O! Ž! (Vladajoči glagoli (naznanila) se zaporedoma poiščejo — a izključijo se vsa naznanila, v katerih se kakovosti djanja in stanja dopovedujejo; kajti glagoli z majhno vsebino in z velikim obsegom se še učencem pozneje pojasnjujejo).

Napišite vsa naznanila! Kaj naredite na konci vsakega naznanila? (piko). Nadalje se učenci poučijo o časih, dobah in naklonih!

Konečno: Pri vladajočem glagolu je treba gledati 1. na osebo in število, 2. na čas, 3. na obliko ali dobo, 4. na naklone. Kaj ima vsak stavek v sebi? (— naznanilo). Naznanilo je trdilno in nikavno. Vaje!

Kaj je „Srečaš“? „Srečaš“ je naznanilo, trdilno, že stavek, ker je vladajoči glagol v 2. osebi, jednine, sedanjega časa, tvorne oblike, določnega naklona. „Opazuj“ je naznanilo, trdilno, že stavek, ker je vladajoči glagol v 2. osebi, jednine, sedanjega časa, tvorne oblike, velelnega naklona. Kaj postavite na konci? (Klicaj). Poiščite v — spisu naznanila! Povejte o vsakem, kar znate! Vsestranske vaje. Sedaj se učencem poroča o samostalniku.

Konečno: Pri samostalniku je treba gledati 1. na spol, 2. na število, 3. na sklon, 4. na sklanjo.

Obravnavajmo stavek: Kmet orje.

O čem se pripoveduje? (O oranji). Poiščite naznanilo: „Orje“ je naznanilo, trdilno, ter stavek, ker je vladajoči glagol v 3. osebi, jednine, sedanjega časa, tvorne oblike, določnega naklona. Česa potrebuje —? (— posebne besede kot določilo glagolove 3. osebe). Vprašajte po njej! Kdo orje? „Kmet“ je osebko va beseda določujoča glagolovo 3. osebo in sicer samostalnik, občno ime, možkega spola, jednine v imenovalniku na vpražanje: kdo? Po katerih osebko vih besedah vprašamo: kaj? (— po samostalnikih, ki imenujejo nežive stvari). Kaj smo v stavku določili? (— glagolovo osebo). S čim? (— z osebko vo besedo: kmet). Osebko vo besedo kmet bodemo podčrtali jedenkrat; kajti določuje glagolovo osebo. Naredimo obrazec!

Kmet orje.	orje	S črto na levo doli kažemo na določilo glagolove osebe, na osebko vo besedo, katero v stavku „Kmet orje“ jedenkrat podčrtamo.
	/	
	Kmet.	

Opomba: V „obrazcih“ učenci najjasnejše razvidijo odvisnost posameznih določil a) glagolove osebe, b) glagolove vsebine.

Povejte to naznanilo ter stavek z jedno besedo, ki ne potrebuje osebko ve besede! (Orjem. Orješ. Orjeva. Orjemo. Orjete. Orjejo. Orji! Orjite!)

Obrazec:	Orješ. Orjite!	S črto na levo doli kažemo, itd.; tukaj je ni.
	/ /	
	o o	

Vsestranske vaje v čitanki!

(Nadaljuje se.)

Pedagogiški razgled.

Bosna in Hercegovina.

Uredba narodne šole po teh dezelah je doživela nov in velik napredek. S 1. septembrom preteklega leta uredili so se zakonitim potom dohodki in ob jednem izdale so se določbe, o vpokojevanji učiteljskega osebja kakor tudi njegovih vdov in sirot. Najvažnejše točke hočemo podati čitateljem „Popotnikovim“.

Učiteljsko osebje na občnih osnovnih šolah (narodnih šolah) v Bosni in Hercegovini sestoji iz sledečih kategorij: a) šolskih voditeljev (voditeljic), b) učiteljev (učiteljic), c) pomožnih učiteljev (učiteljic). Učiteljskemu osebju pristojajo sledeči dohodki: a) letne plače, b) desetletne doklade, c) krajevne doklade, d) prosta stanovanja ali stanarine.

Letna plača znaša za šolske voditelje 600 gld., za učitelje 500 gld., za pomožne učitelje 360 gld. Desetletne doklade znašajo za šolske voditelje in učitelje (šolske voditeljice in učiteljice) za 10, 20 in 30 službenih let po 100 gld., katere svote se vračunajo tudi v pokojnino. — Gledé na krajevne doklade se delé šolski kraji v tri vrste: a) s 150 gld. za šolske vodje in učitelje ter 80 gld. za pomožne učitelje, b) s 100 gld. za šolske vodje in učitelje ter 60 gld. za pomožne učitelje, c) s 50 gld. za učitelje in 40 gld. za pomožne učitelje. (Kraji posameznih vrst so v naredbi imenoma navedeni, kraji prve vrste so sledeči: Sarajevo, Foča, Mostar, Bilek, Nevesinje, Trebinje, Gačko, Banjaluka, Bihač, Travnik, Dol. Tuzla, Brčka, Bjelina.) — Stanarina, katero dobivajo take učne moči, katerim se ni odmerilo prosto stanovanje, določena je tudi po krajevnih kategorijah in znaša v prvi 180 gld. za šolske voditelje in učitelje, 80 gld. za pomožne učitelje; v drugi 120 gld. za šolske voditelje in učitelje, 60 gld. za pomožne učitelje; v tretji vrsti 60 gld. za šolske voditelje in učitelje, 40 gld. za pomožne učitelje.

Za vpokojevanje učiteljskih oseb veljajo za Bosno in Hercegovino zanjeprej v obče ista načela, ki so že več časa po srednje-evropskih državah v navadi; omenimo torej le to točko, da so učiteljske moči v Bosni in Hercegovini opravičene zahtevati, da se vpokojijo s celo plačo po štiridesetletnem službovanji. Službena doba računi se od istega dne, od katerega je učitelj po položenem sposobnostnem izpitu služboval na kaki narodni šoli vse jedno ali začasno ali stalno. Pri odmerjanji pokojnine ozira se 1. na zadnjo stalno letno plačo, 2. na normalne desetletne doklade; ne vračunajo pa se stanarine, krajevne in osebne doklade. Sposobnost vpokojenja doseže se redno še le po desetletnem službovanji. Pokojnina znaša po dovršenem desetletnem službovanji tretjino, po petnajstletnem službovanji tri osminke zadnjih normalnih dohodkov; z vsakim daljnim službenim letom zviša se

pokojnina za $2\frac{1}{2}\%$ zaduje vračunljive aktivitetne plače, dokler ne postane z dovršenim štiridesetim službenim letom tej plači jednaka in se ne more več zvišati. „Pri preračunjanji službene dobe v bosniškej-hercegovinskej deželnej službi, če traja že več ko deset let, je ta prednost, da se všteta doba za odmerjanje pokojnine vsakokrat za osminko više, ko znaša v resnici.“ — „Tistim učiteljskim močem, ki še niso dovršile v službi deset let, naj se da jedenkrat za vselej odpravina, katera naj se odmeri za službeno dobo do dovršenega petega leta z jednoletno svoto, za službeno dobo več ko pet in manj nego deset let pa z poldrugoletno svoto zadnjega vštveljivega aktivitetnega dohodka. Če postane učiteljska moč vsled oslepljenja, dušnega otrpneja, dolgotrajne in neozdravljive bolezni ali druge nesreče brez lastne krivde nesposobna za daljno službovanje in za nobedno drugo službo, naj se ž njo ravna tudi pred dovršenim desetim letom tako, kakor da bi v resnici že bila služila deset vštveljivih let. Ako pa je dokazano, da se ji je primerila ta nesreča v službi ali radi službe, naj se ravna ž njo tako, kakor da bi v resnici že bila služila celih dvajset let. Če se pripeti, da postane učitelj po nesreči v službi ali radi službe še le po dovršeni desetletnej službi nesposoben, naj se mu pristevajo k njegovej zvršeni službeni dobi za odmerjenje pokojnine še deset let, vendar pa ta ne sme prekoračiti zadnjih vštveljivih aktivitetnih dohodkov.“

O oskrbovanji udov in sirot učiteljskih so najvažnejše določbe: Vdove šolskih vodij in učiteljev, ki so bili nameščeni v službi s pravico do pokojnine in te pravice niso izgubili niti vsled prostovoljnega odstopa od službe, niti vsled kazenskega odpusta, morejo redno zahtevati, ali je umrl soprog v vršeci se službi ali v pokoji, nepretrgano letno pokojnino s tretjim delom od ranjkega soproga zadnjič prejemanne ali že veljavno mu odmerjene vštveljive aktivitetne plače, če je dovršil efektivno več ko desetletno vštveljivo službeno dobo in če sta se poročila mej aktivnim službovanjem soprogovim ali pred vstopom ali zopetnim vstopom njegovim v aktivno službo. Ako je ostavil šolski voditelj ali učitelj mohamedanske vere več udov, ki so bile ž njim v zakonitem zakonu poročene, pristojajo jim skupaj samo vdovska pokojnina, določena za jedno vdovo. Ta pokojnina razdeli se med nje v jednakah delih in vsakej vdovi odmeri se njen delež kot samostojna pokojnina. Vdove, katerih soprogi so oskrbovali več služb ob jednem, in katerim je nastala iz vsake teh služb pravica do pokojnine, odmerjivje po aktivitetnih dohodkih umrlega soproga, morejo več pokojnin vživati le tedaj ob jednem, ako ne prekoračijo skupno najvišji znesek vdovske pokojnine, vštveljive po plači letnih 300 gld. Vdove, katerim pristojajo slučajno

pokojnina iz lastnega državnega ali javnega službovanja morejo poleg tega še vzivati pokojnino, katera jim gre vsled službovanja soprogovega. Vdove šolskih vodij in učiteljev na občnih osnovnih šolah, ki so upravičene, da dosežejo letno pokojnino in imajo o smrti soprogovi najmanj tri zakonske ali po sledečem zakonu legitimovane otroke od tega umrlega soproga preživiti, ali ki pričakujejo k dvema neoskrbljenima otrokoma še posthuma, zahtevajo lahko za vsakega neoskrbljenega otroka pred normalno starostjo tekoč vzgojni donesek, dokler ne doseže normalne starosti ali dokler ni prej oskrbljen. Normalno starost določi se pri sinovih na dovršeno dvajseto, pri hčerah na dovršeno osemnajsto leto. Vzgojni donesek odmeri se naj za vsakega otroka v obč. s petino vdovske pokojnine, pristojne po tej naredbi tako, da vsota vzgojnih doneskov za vse otroke skupaj ne sme presegati znesek vdovske pokojnine vsled česa se torej, ako ima vdova več ko pet takih otrok v svoji skrbi, vzgojni donesek za vsakega otroka sme odmeriti le v istem znesku, kateri se kaže pri delitvi zneska vdovske pokojnine s številom otrok. Po obeh stariših osiročeni, neoskrbljeni pod normalno starostjo stoječi otroci šolskega voditelja ali učitelja, ki ima pravico do nepretrgane pokojnine, zahtevajo lahko poleg vzgojnega doneska določenega za vsakega otroka tudi še priklado 50 odstotkov tega doneska. — To so najvažnejše določbe.

Če bosniško-hercegovinsko učiteljstvo morda še ni popolnoma zadovoljno s posameznimi točkami nove plačne in pokojninske uredbe, mora se ta vendar pristevati brez dvombe najboljšim činom na polji šolske uprave; še celo v marsikaterih starih kulturnih državah materijelno stanje narodnih učiteljev in njihovih svojcev še davno ni tako ugodno kakor zdaj po deželah, vladanih še le kratek čas po evropskih načelih. Po naklonjenosti do šole, dobrohotnosti in človekoljubnosti, ki se kažejo v teh naredbah, pričakuje se lahko tudi zanaprej nadaljna zvesta skrb za bosniško-hercegovinsko šolo in učiteljstvo, in isto bo torej hvaležno in z veseljem napelo vse svoje moči, da pomaga vladi svoje domovine pri velikodušnem stremljenju, da se povzdigne narod duševno, нравno in materijelno. Želimo le, da bi vlada vstrajala na tem potu in zlasti še dolgo ne mislila na to,

slabiti in izpodkopavati svoj vpliv s tem, da vstvari avtonomne krajevne organe. Najprej narodna vzgoja, potem narodne pravice! Obratni red privaja le do lakiranega barbarizma pod vodstvom sebičnih demagogov, in zgodovina narodnega šolstva uči, da so se učinile mnogokrat najboljše namere pametnih vladarjev po neumnosti ali zlovolji lokalnih mogotcev. Naj bo to svarilo pri ustanavljanji novih kulturnih okrajev! Po „Paedagogium“.

Na Kranjskem je sedaj ljudskih šol 305, na katerih poučuje 552 učiteljev oziroma učiteljic. Izmed teh šol je 1 osemrazrednica, 3 petrazrednice, 32 štirirazrednice, 27 trirazrednic, 61 dvorazrednic in 181 jednorazrednic. V mestu ljubljanskem je 6 ljudskih šol, v črnomeljskem okraji 20, v kamniškem 28, v kočevskem 34, v kranjskem 34, v krškem 24, v litijskem 21, v ljubljanski okolici 27, v logaškem okraji 20, v novomeškem 31, v postojnskem 36 in v radovljiškem 24.

Dunajsko vseučilišče imelo je koncem prvega tečaja minolega leta 6220 slušateljev, koncem drugega pa 5121. Mej njimi je bilo 4133 oziroma 3426 Nemcev, 1112 ozir. 936 Slovanov, 430 ozir. 338 Madjarov, 242 ozir. 207 Rumunov in 203 ozir. 214 dijakov drugih narodnosti. Mej Slovani je bilo 324 ozir. 268 Čehov, 359 ozir. 299 Poljakov, 139 ozir. 102 Srba, 126 ozir. 105 Hrvatov, 115 ozir. 101 Slovencev in 47 ozir. 43 Malorusov. Promocij je bilo 623, 18 jih pripada bogoslovni, 202 pravoslovni, 346 medicinski in 57 filozofski fakulteti. Mej njimi je bilo 9 Slovencev, (3 bogoslovci, 4 pravniki, 1 medicinec in 1 filozof). Profesorjev in docentov je bilo na vseučilišču 385, mej njimi dva Slovenca: dvorni svetnik dr. Stefan iz Sv. Petra pri Celovci*) in docent dr. Štrekelj iz Gorjanskega na Gorškem. Prvi se je habilitiral za fiziko l. 1858., drugi za slovansko filologijo leta 1886.

Vseučilišča v Italiji. Italijanski minister pouka Matici dovršil je načrt zakona o preuredbi višjih učilišč. V Italiji je dozdej 21 vseučilišč, to je za 30 milijonov prebivalcev očitno preveč. Od teh jih hoče razpustiti polovico in bi ostala vseučilišča samo še v Turinu, Bologni, Padovi, Rimu, Neapolji, Cagliari, Palermu, Genovi, Paviji in Pisi.

*) Je 7. januarja umrl.

Uredn.

Listi slovenskega učitelja — kolesarja.

Primeri štev. 21. lanskega „Popotnik-a“.

III.

Gospod urednik! „Kako si otožno, zimsko nebo!“ — osobito kolesarju, kateremu ta prememba najmanj prija. V takih časih se radi spominjamo preteklih dnij. Da pa te spomine bolj oživim, dovolite mi, da nadaljujem svoje opise.

Na Dunaj.

Zapustivši „zeleno“ Štajersko — katere ne bom opisaval — dospel sem na vrh Semeringa. Tu sem imel prelep razgled. Kdor se je vozil čez ta prelaz, ni mogel prehvaliti teh krajev; kdor pa potuje po

cesti, ima še večji vžitek. Zato pa tudi srečaš tu vedno mnogo turistov. Prijazen trg Schottwien je njuno zbirališče. Od Neunkirchna do Dunajskega Novega mesta pelje cesta skozi gozd.

Dunajsko Novo Mesto je jedno najlepših mest Niže-Avstrijskega. Izmed vseh poslopij je najznamenitejše leta 1168. sezidano, a 1868. zelo razširjeno, v katerem je sedaj od blage cesarice Marije Terezije ustanovljena vojaška akademija za 400 goincev.

Niže-Avstrijska kaže popotniku, ki potuje z vlakom, pač najprijaznejše kraje. „Mnogo slovensko mestice bi bilo v primeri z onimi vasicami slaba, zamazana vas. Lepa zemlja, lepo polje . . .“ trdi marsikateri, ki je potoval z vlakom na Dunaj. Kdor pa potuje od Dunajskega Novega mesta po cesti na Dunaj, ne more se spomniti tako zapuščenih krajev po slovenskih deželah, kakor so tu. Ko mine Kamenito polje (Steinfeld), je sicer bolje, a vendar se ti kraji z onimi, koder se vije železnocestna proga, ne morejo primerjati. Delavci v opekarnah in drugih tovarnah blizu Dunaja so večji del Čehi in v orijentiranje ti mnogokrat bolj služi češki nego nemški jezik.

Po tridnevnem potovanju dospem na Dunaj. Zanimalo me je v prvi vrsti videti vse ono, česar še nisem videl pri zadnjih potovanjih. Ogledal sem si torej gledališče in spomenik Radeckega.

Za učitelja je bila pač najbolj zanimiva razstava glasbenih šol v gledališki razstavi. Koliko je takih šol v Avstriji in v katerih mestih so, poučiti bi te moral zemljevid, na katerem so bila mesta z glasbenimi šolami zaznamovana z različnimi rudečimi krogi. Kako natančen in nepristransk je pa ta zemljevid, prepričaš se v pregledu glasbenih učnih zavodov, katere vlada vzdrževa ali vsaj gmotno podpira. Tu najdeš namreč za Ljubljano samo filharmonično društvo s 197 učenci, a „Glasbene matice“, katero tudi podpira vlada in katera ima še jedenkrat toliko učencev, iščeš zastoj. — Jako zanimiv je oddelek glasbenih učnih zavodov za slepce. — Med šolskimi pevskimi knjigami sem dobil Nedved-ove: „Slavčke“, pogrešal pa Majeen-ove „Šolske pesmi“. Glasbena matica je razstavila latorike in nekoliko drugih skladb. Razstavila je tudi hišni red in pregled števil učencev in učiteljev, a samo v nemškem jeziku, ne pa kakor orglarska

šola sv. Cecilijenegega društva v Ljubljani, katera je rabila povsod tudi slovenski jezik.

Dunajsko življenje je v vročem avgustu precej mrtvo. Še v praterju je bilo prav malo veselega življenja. Le v parku gledališke razstave je bilo proti večeru, osobito po nedeljah, vse živo. Tu je bila taka gnječa, da si komaj preril do zaželjenega prostora. Dobro obiskano je bilo tudi Hanswurst-gledališče, katero je bilo sicer zgodovinske vrednosti, ali par minut poslušati robate dovtipe, moralo bi biti vsakemu izobraženemu dovolj. Pri gledaliških razstavah je bilo večkrat precej prazno, rotunda, v koji je bila gledališka razstava, pa mnogokrat prav mrtva. Omenjena razstava sklenila se je z velikim porazom. — Dunajčane ne zanimajo resne razstave. To so pokazali tudi lansko leto pri dr. Holub-ovi razstavi. Poraza dr. Holub-ove in gledališke razstave prisilila pa sta mnogege kritika do spoznanja „Wien war eine Feststadt“.

Dunajsko šolstvo je na zelo visoki stopinji. Njegovo učiteljstvo nosi zvonec med nemškimi učitelji. Oni ščitijo z jekleno vstrajnostjo novo šolo, med njimi se nahaja mnogo izbornih šolnikov in pedagoških pisateljev, a vendar se z njimi ne moremo v vsem strinjati. Pozabiti ne smemo, s kakim veseljem so objavili zloglasni odlok nekega okr. šolskega sveta gledé na nemščino in slov. učitelje. Posvetili so nam pozneje še uvoden članek, „češ mi nismo taki“, kakoršni so slovenski učitelji, popolnoma pa prezri izborni zagovor državnega poslanca g. Robiča. Ne, mi nismo taki, kakoršni so oni, kajti med nami bi se nikdo ne dobil, da bi zagovarjal zloglasni odlok dunajskega mestnega šolskega sveta gledé na molitev pred poukom. Dunajski učitelji so tudi v vednem prepiru z učiteljicami. Ne privoščijo jim namreč pravice, da bi smele biti tudi one nadučiteljice na dekliških šolah. Tudi v tem hodimo po nasprotnih potih. Zato pa nisem iskal družbe dunajskih učiteljev, ampak poiskal slovenske tovariše, kateri so bili takrat v rokotvornem tečaju. Ogledal sem si ta tečaj ter se veselil, da je bilo Slovencev toliko število.

Zaman sem iskal po raznih zabaviščih tako slovečo dunajsko „Urgemüthlichkeit“. Povsod sem našel tuje, ali pa predrzne žide. Zato sem ostal manj časa, ko sem namenil. Kam jo je pa krenil, poroča Vam prihodnjič

Vam udani
kolesar.

Na sklonku tristoletnice rojstva in 222letnice smrti

J. A. Komenskega.

Nebrojno mnogo slavnostij v proslavo največega svetovnega pedagoga Komenskega se je obhajalo v minulom letu v deželah Česke krone kakor tudi v inozemstvu. Ves česki narod je plamtel v navdušenej zavesti, da je rodil svetu učitelja učiteljev vseh narodov. Društvo je teknovalo z društvom, kraj s krajem, trg s trgom, mesto z mestom, dežela z deželo, stan s stanom, da se pokloni čim sijajnejšim načinom svoje korifeji. V proslavo Komenskega so se ustanovljala društva, knjižnice, štipendijske ustanove, darovali so se znatni darovi dičneje česke Mafici šolske, prirejevale so se razstave Komenskega, mnogobrojne okrajne šolske razstave, razstave učil itd. postavljali se krasni spomeniki, odkrivala se spominske plošče, prirejevali se sijajni večeri Komenskega, zabavne slavnosti, akademije, koncerti, glediščne igre, okraševala in razsvetljavala so se mesta s čarobno lučjo. S kratka: dežele Česke krone so nalikovale razsvetljenemu obnebu, posutemu z milijoni lučic, nalikovale so dušnemu večeru Komenskega; kajti milijoni českih src so plamteli v plamenu svoje ljubezni in neomejenega čiščenja. Česki narod je torej očitoval tem povodom dostojnim načinom svojo moralno jakost, ki ga povzdiguje med prve kulturne narode. Slavni spomin velikana učenjakov je obseval s svojim leskom mogočno česko narodno zavest po vseh koncih drage domovine. Dne 15. novembra t. j. ob 222letnici smrti Komenskega se je ponovil ta slavni spomin z novim sijajem, ki se je očitoval v mnogobrojnih zborovanjih učiteljskih in neučiteljskih in društev. Tristoletnica rojstva in 222letnica smrti Komenskega se nagiba k koncu, a njegov spomin ostane trajen, dokler bode slovanskih src na svetu!

Praga. Razven mnogih zbirk Komenskyjevih del, knjig in stalnega muzeja je za nas slovensko učiteljstvo največji vzor novo društvo českih učiteljev z imenom „Dědictví (dedšina) Komenského“. To društvo obsega nad 1000 samih učiteljev delničarjev ter se je po svoji obširnej nalogi razdelilo v sledeče zборе: 1. Zbor za letnik („Ročenka“). 2. Zbor za urejanje zgodovine českih narodnih šol. 3. Zbor za prirejanje národnega vzgojeslovja. 4. Zbor za poljudne vzgojne spise. 5. Zbor za znanstvene spise. 6. Zbor za sistematično obveščanje v dnevnikih in drugih časopisih o vseh pedagogičkih in pisateljskih pojavih za mladino. 7. Zbor za oceno spisov za mladino. 8. Zbor za izdavanje spisov za mladino in 9. Zbor, ki oskrbuje spise v darila za mladino. Na ta način še ni organizovano nobedno učiteljstvo v Evropi. Slovanskim našim bratom pristoja to prvenstvo najlepše; kajti iz njihove srede se je razlil že pred 300 let tudi prvi osvetljujoči žarek - prosvete, velem in korifeja Komensky, po vsem svetu.

Praga. Slavnostni odbor za proslavo 300letnice rojstva Komenskega je imel dne 12. novembra v pomin 222letnice smrti Komenskega zadnjo slavnostno zborovanje, da zaključi račune in sklepa o prebitku iz slavnostij. Predsednik deželni šolski nadzornik gosp. dvorni svetovalec Vebř vitez Pravomilov je otvoril sejo ter v zvezi z odborom konstatoval, da se je k sijajnemu moralnemu vspehu, katerega so imele slavnosti Komenskega v Pragi, pridružil tudi lep gmotni prebitek. O krasnih glediščnih predstavah, slavnostih, akademijah, slavnostnej skupščini v muzejnem Pantheonu, o mogočno vzbujajočih dojmih izbornih slavnostnih govorov, prednášanih po akademijah in zborovanjih, o popolnem vspehu razstave Komenskega in o njenej bogatosti se je poročalo v vseh dnevnikih in pedagogičkih listih českih. Nekoliko teh poročil je svojim cenjenim čitateljem in čestilcem Komenskega tudi Popotnik v površnih obrisih priobčil. Treba je še dodati, da je bogato razstavo Komenskega v Pragi obiskalo mnogo tisoč ljudij. — Čisti prebitek razstave in Pražkih slavnostij znaša 1705 gld. 43 kr. Pri tej zaključnej seji je podal blagajnik slavnostnega odbora učitelj Moudry natančni račun vseh prejemkov in stroškov, ki se je odobrilo. K krasnemu izsledku razstave je mnogo pomogel slavni slikar Vaclav Brožík, ki je svojo krasno sliko „Komensky“ posodil brezplačno razstavi. Po odobrenih računih je prof. Soldát predložil v imenu finančne komisije, da se prebitek sledečim načinom razdeli: 1. 700 gld. se podari ustanovi na sirote po učiteljih českih ljudskih šol, da se ustanova da v upravo Bolzanovej učiteljskeji sirotišnici ter se aktivuje takoj, kakor hitro doseže ustanovna glavnica 1000 gld. 2. Drugih 700 gld. se podari ustanovi za ubogega dijaka iz rodnega mesta Komenskega, Ogerskega Broda, kateri mora biti česke narodnosti ter se učiti na srednjih ali visokih šolah, v višjih obrtnih šolah ali na pedagogiju s českim učnim jezikom. Ta štipendija se da v upravo mestu Pragi ter se aktivuje kakor hitro doseže ustanovna glavnica 2000 gld. Obe štipendiji nosite naslov: „Nadáni Jana Amosa Komenského, založené při oslavě 300 letých jeho narozenin v Praze“. 3. Ostanek 305 gld. 43 kr. in še prihodnji prijemki za slavnostne knjige se podari za razširjanje in dopolnjevanje zbirk Komenskega, ki so letos kot „Museum Komenského“ tvorile jedro razstave ter so sedaj umeščene v stalnej pedagogičkeji razstavi. Kakor hitro bode deželni odbor oziroma Pražka občina ustanovila veliko pedagogičsko biblioteko ali stalno pedagogičsko razstavo v prospel českega šolstva in učiteljstva, pripade „Museum Komenského“ temu nameravanemu ustavu. Dokler se pa ta zavod ne ustanovi, vodi upravo muzejevo posebni tričleni odbor. Vsi ti predlogi so bili z burnim odobravanjem

jednoglasi sprejeti. Pričujoči zastopniki českih profesorskih društev so se tudi zavezali, delovati na to, da doseže glavica druge ustanove kmalu 2000 gld. Zahvaljujoč se vsem zastopnikom učiteljskih itd. društev za blagoslovljeno sodelovanje, sklone predsednik sejo s trdno nado, da bo odbor jednako blagoslovljeno delovanje razvijal tudi povodom velike narodopisne razstave českega naroda v letu 1894.

Berolin. Mednarodno društvo „Komensky“ v Berlinu je priredilo dne 19. novembra v spomin 222letnice smrti Komenskega slavnostno zborovanje, pri katerem so bila zastopana tudi česka učiteljska društva na Českem, Moravskem in po Šleziji. Iz obširnega vsporeda omenjamo le, da se je z velikim zadoščenjem konstatovalo, da je na Nemškem katoliško duhovništvo slavilo povsod v zvezi z učiteljstvom, na mnogih krajih tudi s protestantskim duhovništvom proslavo 300letnice Komenskega. Že prvi slavnostni govornik je naglašal, da se naj v društvenem mesečniku začne tudi razprave v maternem jeziku Komenskega torej v českem jeziku, čemu so vsi naslednji govorniki in ves zbor pritrdjevali z dodatkom, da je tem razpravam na korist Nencem tudi dodati izvod v nemškem jeziku, radi tega je izvoljen vrhovnim urednikom društvenega mesečnika historiograf cerkve Českih bratov Jožef Müller, ki je popolnoma vešč českega jezika.

Naarden in Brno. Mesto Naarden, to poslednje pribežališče Komenskega, je proslavljalo letos spomin tristoletnice sijajnim načinom; zato so tudi dne 15. novembra t. j. v dan 222letnice njegove smrti okrasili novo postavljeni spomenik in grob s krasnimi vencí. Česke dame društva „Vesne“ v Brnu so tem povodom poslale na spomenik in grob Komenskega v Naarden tri krasne darove. V Brnu je društvo „Vesna“ priredilo istodobno lepo slavnost ter darovalo 100 gld. Brnskej českej knjižnici za ljudstvo, s katero je združena Vesnina ženska knjižnica.

Olomuc. Česki učiteljski pedagoški tednik „Komensky“ v Olomuci si je pridobil v letošnjem slavnostnem letu svojo lastno tiskarno, ki si je pridjalo z ozirom na tristoletnico in list naslov: „Tiskarna Komenského“. Prvi učiteljski list v Evropi s svojo lastno tiskarno je torej zopet česki.

Prerov in Ogerski Brod. Učiteljska društva so dne 15. novembra, na smrtni den Komenskega, okrasila z mnogimi vencí nova spomenika v Prerovem in v Ogerskem Brodu.

Tristoletnica Komenskega je končana, a spomin njegov ostane trajen v naših srcih; kajti načela slavnega pedagoga bodo v prihodnje še v večji meri in z oživiljeno moralčno jakostjo glavna načela vsega našega pouka, in mi slovenski učitelji se ponášamo z zavestjo, da smo poklicani na podlagi vzornih načel našega Komenskega pomagati svojemu narodu do večje omike. Česki narod se je povzdignil do svoje čudovito visoke stopinje le po načelih svojih slavnih mož, med katerimi je Komensky prvi velikan. Zato smo tudi mi v brezmejnem spoštovanji slavili s svojimi brati na severu spomin Komenskega ter uživali ž njimi ponos, da se je iz slovanskega veleuma razlila luč presvete po vsem svetu. Znano nam je vsem, da je slavni Komensky spisal nad več sto del, tako da se učeni svet ne neha čuditi, kako je mogoče jednemu človeškemu umu toliko ustvariti. Komensky je vsa svoja dela spisal v českem t. j. v svojem materinem jeziku še le v poznejših letih, jih je prevel v latinščino in sicer iz razloga, da bi tudi drugi narodi črpali iz njih korist; takrat je namreč pri učenjakih itd. vladala izključno le latinščina. Komensky nam je torej ob jednom oboževani vzor, kakor ljubiti svoj narod in materni jezik iz vsega srca ter vse, kar delamo, delati na korist svojega naroda. Po enakih načelih in vzorih se je česki narod vspej do visoke stopinje naobraženosti. Dezele Česke krone so vedno slavnostno pozorišče razstav itd. To nam je kazala veličastna razstava l. 1891, ki je s številom obiskujočih oseb prekosila bivšo svetovno razstavo na Dunaji. Letos ste bili v Pragi zopet dve lepi razstavi namreč: 1. Razstava Komenskega in 2. afrikanska razstava Čeha dr. Holuba, a v letu 1894. se otvori v Pragi nova, doslej še nikjer prirejena narodopisna razstava českega naroda, za katero se že delajo obširne priprave. Mi se kot rodni bratje českega naroda iskreno veselimo te njegove moralne moči, jakosti in naobraženosti in smo tudi letos pokazali, da se strinjamo ž njim v nazoru: „Kdor slavi svoje moze, slavi ob jednom svoj narod in si jači moralno moč!“ Spomin slavnega Komenskega se je slavil pri nas v mnogih učiteljskih zborovanjih in po pedagoških časopisih, in ta spomin se boče tudi v prihodnje jačil z zasebnim učenjem Komenskyjevih del kakor tudi s pristopom po Komenskyjevih načelih ustanovljenemu Pedagoškemu društvu v Krškem. Tem načinom se bodo izpolnjevale proroške besede njegove: „Živi vedno narod, narod, ki si bogu posvečen, ne izúmiri nikdar; kajti tvojih mož je brez števila veliko!“ R. K.

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. „Slovensko učiteljsko društvo“ imelo je dne 28. decembra m. l. svoj občni zbor, katerega se je vdeležilo 50 članov. Predsedoval je zboru društveni načelnik g. nadučitelj in

okr. šolski nadzornik Andrej Žumer, kateri je navzoče srčno pozdravil in je po geslu našega presvitlega cesarja: „z združenimi močmi“ spodbujal k delovanju za blagor ljudskega šolstva.

Kratko pa jedernato poročilo tajnikovo o odbovom delovanju v preteklem letu vzelo se je na znanje, isto tako tudi poročilo tajnikovo o gnotnem stanju društva. K tajnikovemu poročilu oglasi se g. Dimnik ter predlaga, da se zaostala naročnina „Učit. Tovariša“, katera znaša 1354 gld. 25 kr., takoj iztirja, vendar dovoli se dolžnikom, da smejo tudi v obrokli svoj dolg poravnati. Predlog bil je jednoglasno sprejet.

Nadalje se tudi sklene, da se čisti dohodek naloži kot glavnica za bodoči „Učiteljski dom“, 100 gld. pa izroči družbi sv. Cirila in Metoda ter postane na ta način „Slov. učit. društvo“ pokrovitelj družbe. Gledé „Učiteljskega doma“ se je tudi vsprejel navet učitelja g. Likarja, da „Slov. učiteljsko društvo“ povabi vsa druga društva, da začno nabirati v svojem okraji za „Učit. dom“. Sklenilo se je nadalje tudi, da društvo podari „Knjižnice za mladino“, koje je še 800 izvodov v zalogi, „Narodni šoli“ in družbi sv. Cirila in Metoda po 100 iztisov, druge pa oddá knjigotrčcema gg. Giuntiniju in Zagorjani v razprodajo. — Dalje se je razgovarjalo, da bi društveno glasilo po trikrat na mesec izhajalo, če pa to ni mogoče, pa da ima vsaj prilogo, kadar bude potreba. Ob tej točki vnela se je precej živahna debata, katere so se vdeležili gg. Dimnik, Levec, Toman, Stegnar, Gregorin, Franc Trošt in Žumer ter se je sklenilo, da za letos se ne bude „Učiteljski Tovariš“ po trikrat na mesec izhajal, vendar se mu pa bude, ako bude mogoče, dajala priloga. V ta namen pa gosp. predsednik vse društvenike vabi k sodelovanju, tembolj, ker bude naprej stalna rubrika: „Knjiga slovenska“ zaradi bolezni gosp. prof. Marna izostala. Za velike zasluge, ki si jih je steknil g. prof. in kanonik Marn s svojim „Jezičnikom“, ki ga je skozi celih 30 let objavjal v „Učit. Tovarišu“, imenoval ga je občni zbor jednoglasno častnim članom „Slovenskega učiteljskega društva“.

Pregledovalcem računov so bili izvoljeni gospodičina Marolt in gg. Kcelj in Josin; v odbor pa gg. Cepuder, Dimnik, Furlan, Kcelj, Kokalj, Likar, Raktelj, Razinger in Žumer. Volitev delegatov za glavno skupščino „Zveze“ je prepustil občni zbor odboru.

Iz Tolmina. Tukajšno učit. društvo poslalo je predsedniku „Zaveze“ to-le pismo:

„Blagorodn. gosp. Adalbertu Ribnikarju, predsedniku „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“, nadučitelja
v Logatci.

Veledenjeni gospod!

Da ste v Svojem govoru pri „Svetčevem banketu“ v Ljubljani povzdignili Svoj glas v obrambo slovenskemu učitelstvu, zahvaljuje se Vam podpisano Tolminsko učiteljsko društvo vsled jednoglasnega odborovega sklepa v seji dne 11. t. m.

Da! Zavedno učitelstvo slovensko spolnovalo je kot tako vsikdar svoje dolžnosti ter odgojevalo mladino tudi v verskem in v narodnem duhu. Tako je delovalo, deluje in bude delovalo. A zraven tega ne bude nehalo stremiti tudi za večjo svojo samostalnost in zavest. Živeli toraj vsi naši v tem smislu delujoči prvoboritelji! Slava tudi Vam, veledenjeni gospod tovariši! Delovali ste v tem smislu že prej, še bolj pa kot predsednik v letošnjem, sedaj baš končujočem se letu, — tudi: viva sequens! — —

Veselo novo leto!

Tolminsko učiteljsko društvo v Tolminu
30. decembra 1892.

Ivan Krajnik, Matija Kenda,
presednik L. S. tajnik.

Iz ormoškega okraja. Učit. ormoškega okraja zbralo se je dne 1. dec. t. l. k rednemu mesečnemu zborovanju, in pa tudi, da se še jedenkrat srčno poslovimo od našega predsednika gosp. F. Rakuša, ki je več let uspešno vodil naše društvo in sedaj zapuša naš okraj.

Navzočih je bilo 20 udov in kot gost učiteljica ženskih ročnih del iz Središča. Za naš mali okraj gotovo lepo število.

Prva točka dnevnega reda, petje, izostane. Po prečitanjem zapisnika zadnje seje prebere gosp. predsednik doše dopise, izmed katerih je omeniti onega g. Ribnikarja, ki naznanja, da je prevzel svoje delovanje kot predsednik „Zaveze“. Na dopis „Pedagogičnega društva v Krškem“, s katerim se prosi, naj se za naš okraj izvoli poverjenik, omenja gosp. predsednik, da zahteva čast vsakega učitelja, da podpira to društvo. Poverjenikom se izvoli g. Porekar, kateremu takoj več udov naznani pristop.

O tretji točki „O zgodovini slovenskega šolstva“, govori g. Porekar. Poročevalec nam podaja zanimive podatke o razvijanju šolstva na Slovenskem, ter med drugim omenja, kaj se je poprej od učitelja v šoli zahtevalo, kako plačo je dobival in kakšna opravila je imel zunaj šole, ter da se je še le po vpeljani materinega jezika v šole začelo šolstvo lepše razvijati. Najstarejši šoli v ormoškem okraji ste isti v Ormoži in v Središči. Kako se je šolstvo v ormoškem okraji razvijalo se razvidi iz knjige „Domoznanstvo ormoškega okraja“ od Franca Rakuša. Gosp. poročevalec je v občno zadovoljnost rešil svojo nalogo in gospod predsednik mu izreče srčno hvalo.

Nasveti. Gospod Kosi A. naznanja, da hoče od sedaj naprej pri vsakej seji poročati o vseh naših literarnih prikaznikih. Knjige hoče prinesiti vsakokrat društvenikom na ogled. Danes je poročal o „Venčku pravljic in pripovedek“ spisatelj J. Freuensfeld, o „Iskrice“ Janko Lebana, o „Psalmi“ od Ivana Vesela in o svoji knjigi „Šaljivi Jaka“.

Po vplačevanji letnine nastopi g. Porekar, povdarjaječ, da naš dosedanji gospod predsednik

F. Rakuša vsled nemile usode zapušča in preseli se iz našega okraja. Društvo, katero je vodil celih 7 let, mu je dolžno zahvalo in spominjalo se ga bo zmirom s hvaležnim srecem. V znak sočutja vstanejo vsi pričujoči. Predsednik zahvali se na izkazanem mu sočutji, prosi, da ga društvo ohrani v dobrem spominu, ker dasi ne telesno pa v duhu bo bival zmirom med nami. S solzami v očeh smo se poslovili od ljubljenelega nam tovariša, kličujoč mu „Bog te ohrani!“

Po zborovanji imeli smo skupen obed v prijazni gostilni F. Gomzeta. Vršile so se razne napitnice, posebno se je nazdravljalo odhajajočemu tovarišu, ki je tudi obhajal drugi dan svoj god.

Na svidenje!

M. Š.

Iz Št. Lenartskega okraja. Tukajšnje učiteljsko društvo imelo je dne 4. decembra svoje osmo in zadnje zborovanje v tekočem društvenem letu. Sešlo se je nad dve tretjini udov, katere je gosp. predsednik Jožef Mavrič običajno pozdravil.

Preden se preide k 1. točki dnevnega reda, se spominja g. predsednik povodom ravnokar minolega dne 2. decembra slavnega 44letnega vladanja našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I. z iskreno željo, da nam ga Bog ohrani v prid šolstva in naroda še mnogo, mnogo let! Navdušeni trikratni „živio“-klici odmevajo na to iz grl navzočih po učilnici.

1. Ohjavljenje dopisov. Najobsežnejši izmed teh je a) dopis „Štajerske učiteljske zaveze“ v zadevi urejevanja učit. plač, v nadaljnjem naznanivši vabilo

k glavnemu zborovanju v Ptuji l. 1893., potem vabilo k zavarovanju življenja in konečno priporočaje Franc-Jožefovo ustanovo, po možnosti gmatno podpirati jo z vsakoletnimi doneski; b) dopis g. Ribnikarja povodom njegovega nastopa kot predsednik „Zaveze“; c) dopis „Pedagogijskega društva“ zadevajoč nabiranje udov in razširjanje knjig, izdanih od tega društva; poverjeništvu prevzame g. Jožef Mavrič. Več društenikov zabeleži takoj svoj pristop na krožeči nabiralni pöli.

2. Prečita in odobri se zapisnik zadnje seje.

3. Poročilo odposlanca g. J. Mavrič-a o letošnji dež. učiteljski konferenciji bilo je tu in tam še podrobnejši nego v dotičnem članku „Popotnik-a“. Žal, da je bil radi prevelikega posta pri dež. šolskem svetu odklonjen predlog našega odposlanca: „Naj se izdaje natančni zapisnik o letošnji dež. učit. konferenciji pomnožen vsaj v tolikih komadih, da si ga zamore omisliti vsaj vsaka okrajna učiteljska knjižnica“.

4. Mesto odsotnih dveh gg. poročevalcev, kojih jeden se-pismeno z boleznijo opraviči, podava gosp. Radoslav Kovačić „o Haložah in Haložanih“. Ta zanimivo sestavljena, tu in tam z dovtipi pretkana kraje- in potopisna črtica je povzeta iz lastnega potovanja poročevalčega ter ni zastoj zavzemala vso pozornost poslušalcev; kajti s živimi barvami znal je slikati življenje, trpljenje in veselje, kakor tudi običaje teh južno-vzhodnih stajerskih Slovencev.

Prihodnje zborovanje bode pri Sv. Trojici v Slov. goricah dne 6. januarja prihodnjega leta.

Veselo novo leto Vam, p. n. tovariši! Č.

Dopisi in druge vesti.

Slov. Bistrica. Dragi „Popotnik“! Že dolgo je tega, odkar redno prihajaš vsaki mesec dvakrat v našo divno dravinjsko dolino ter nam prinašaš raznovrstnega in lepega blaga; v svoji torbi hraniš mnogokrat dragocene bisere in zaklade duha. Žalibog, da so proti koncu devetnajstega stoletja Tvoja pota še toli nevarna, da se še moraš mnogokrat braniti zlobnik in zavratnih napadov. Zraven tega še Tvoje potovanje mnogo stane in rad vidiš, če Ti kak naročnik kaj „okroglega“ v roko stisne, da zamoreš hoditi svojo namenjeno pot dalje. In če si na svojem potovanji zopet prišel k „svojim“, se veselíš, ako zamoreš kaj veselega povedati; pa tudi tolažiš in svetuješ, če si prinesel žalostne vesti. — Tudi jaz Ti imam danes nekaj povedati in sicer nekaj veselega; sedi torej k meni in poslušaj me:

Dne 29. novembra obhajali smo v Slovenski Bistrici redek praznik učiteljstva, odlikovanje vpo-kojenega nadučitelja g. Franca Windischa z zlatim zaslužnim križcem. S tem sem vse povedal; a zanimalo Te morebiti bode tudi drugo, zvedeti kaj

več o tej svečanosti. Lepi zimski dan je privabil mnogo tovarišev in občinstva iz raznih krajev. Stopaje po mestnih ulicah, zaslišim naenkrat godbo, ki je privabila ljudij k oknom in na ulice, da so se mahoma napolnile. Med občinstvom si videl marsikateroga Pohorca, ki je djal danes svoje „coklje“ v kot in jih zamenil z visokimi črevlji; vzal je „svojo ljubo“ pod pazduho ter prišel v dolino, da bi svetu pokazal, da zna tudi kaj več, nego samo sekiro vihleti in „kostrune“ striči. Za godci je stopala požarna bramba in za njo se je ljudstvo valilo naprej, kakor v pesmi „Der Kampf mit dem Drachen“!

V tem trenutku sem tudi jaz pozabil svojo bolečo nogo; hitreje sem stopal z drugimi tovariši proti občnemu cilju — proti šoli. — Že zunanja oprava šole je pričala, da se mora vršiti izvanredna slavnost v svetišči narodne omike. Cesarsko obrpse iz bronu vlito je bilo okrašeno z vencem; z visoke strehe so plapolale zastave raznih barv v jutranjem zraku. In ko si vstopil, sprejela Te je okusno olepšana soba in velika množica učencev, učiteljev

in drugega imenitnejšega občinstva, čakajoč slovesnega trenutka. — Namah potihne dosedanje živahno pomenkovanje in šum. Nehoté se vseh oči obrnejo proti vходу, ker vstopil je slavljeneč, spremljan od c. kr. okrajnega glavarja, c. kr. nadzornika i. dr. — Prišelši na oder, povzame besedo prvi c. kr. glavar g. Kankowsky; on omenja za-sluge, katere si je pridobil g. Windisch v dolgih letih svojega neutrudljivega delovanja ter mu pripne, končaje svoj govor, zlati zaslužni križec na prsi v znak Najvišjega priznanja. Za c. kr. glavarjem slavi okrajni nadzornik č. g. Janežič, profesor veronauka na c. kr. učiteljski, v izbornih besedah najvišjega zastopnika in gospoda šole, Nj. Veličanstvo pre-svitlega cesarja Franca Jožefa I. — Ne pristojta mi, ocenjevati govornika in „hymnus“ našemu obče pri-jubljenemu nadzorniku; a po vtisu, katerega je povzročil ne le v meni ampak tudi v srcih drugih, moram reči, da je govoril ob jednom kot zvest dr-žavljan in iskren rodoljub, kot vesten duhovnik in vnet učitelj po besedah „Viribus unitis“. Učenci za-pojó navdušeno „Bog ohrani, Bog obvari“. Po do-končanej pesmi čestita sedanjí načelnik učiteljskega društva, g. Tribnik, starosti slov. bistriškega okraja, prvoboritelja in ustanovnika društva, kateremu je g. Windisch 20 let predsedoval. Kot odmev njegovih besed zadonela je mična pesem iz učiteljskih grl; svojo notranjo in čudatvorno moč pa je pesem za-dobila s tem, da so prihajale želje iz dna srca in „kar od srca pride, gre zopet k srcu“.

A najbolj ganile so po moji trditvi besede učenceve, ki se je v imenu vse mladine zahvalil za prejete nauke in ob jednom želel mnogo jasnih dnij svojemu učitelju in voditelju. Solze v mnogih očeh so pričale, koliko moč do človeškega srca ima glas nedolžnega otroka. — Čestitali so še zastop-niki mesta, krajnega in okrajnega šolskega sveta in drugi že odrasli učenci njegovi nekdanjemu svojemu učitelju in dobrotniku; vsak po svoje kakor je vedel in znal. — Bil sem priča jako ginljivega prizora, kateri se je vršil zunaj šole po dokončanej dekoraciji.

Tam „— — siromakov rod,
Molče je zunaj stal,
In mirno čakal, da gospod
Prostora bi mu dal.
Sedaj, ko prost mu je pristop,
Korak približa svoj“, —

in prost kakor njih rod, so bile tudi njih besede, brez vsega bleska in brez vseh fraz. A ravno v se je razkrivala prava rednost njih čutil, ko so z hvaležnim srcem čestitali svojemu „gospodu“ učitelju. — Ne bom Ti opisaval podrobnostij slavnost-nega obeda, ker bi mi lahko potem očital materijalista. Omenim naj le, da so se tudi tukaj zbrali zastopniki raznih stanov, da so se vršile običajne napitnice, da so se mnogokrat kupice napolnile in spraznile na „još mnogaja leta“!

Kakor vse na svetu, tako je imela tudi ta slavnost svoj konec. Bil bi tudi jaz s svojim pri-povedovanjem pri konci; a še nekaj imam na sreci, kar bi Ti rad povedal, ako Te ne dolgočasim. Ne misli pa, da je temu, kar Ti bom povedal, kriva kapljica rujnega „Pohorca“, ali pa vpliv „mile lune“, ki mi je takrat pot domov razsvetlje-vala; saj nisem „poet“. Še celó po postavah duše-slovja sem prišel na one misli, ker se nasprotno pred-stave obnavljajo. Tako sem si n. pr. mislil na-mesto odlikovanega g. Windischa drugega upokoje-nega učitelja brez zaslužnega križca, namesto ve-likega mesta kako gorsko zatišje, namesto frakov le priproste kmečke suknje. Vsak mi bode pritr-dil, da je že marsikateri hrabri borilec stopil iz one vrste, ki bije boj za duševni napredek, ne da bi se kdo na njega ozrl; marsikateri je žrtvoval vse svoje moči narodu na korist, dokler ni oslavljen in utrujen legel k večnemu počitku; dali so mu le leseni križ na grob. Njegovo življenje ni bilo mo-gočna reka, ki mora in more na svojem potu z mogočnimi valovi razne zapreke in ovire premagati; bil je tih potočič, ki v svojem mirnem in blago-dejnem teku napaja in krepeča cvetlice, cvetoče v njegovej bližini. — S čim naj se tolaži takov učitelj, kateremu je osoda odmenila v delokrog kak kot daleč strani sveta? Ali je v resnici tu pozabljen? O, nikar! Le vprašaj one, katere je vzgojil in uspo-sobil za svet. Marsikateri „gospod“, ki je kedaj v njegovi šoli hlače trgál, bode znal peti hvalo o njem. In če je kateri postal po njegovej vzgoji pošten in delaven rokodelec, ali priden in veljaven kmet — vsak Ti bode rad pripovedoval o blago-dejnem in vspesnem delovanji svojega učitelja; tihi pričí, a tem glasneje govoreči, sta mir in sreča so-seske. Dasi se ne sveti zaslužni križec na nje-govih prsih, vendar opaziš svit sreče in veselja v njegovih očeh, ko premisli in pogleda svoje čine. In kaj je lepšega nego ljubezen in hvaležnost učenc-ev, kateri pridejo o novem letu svojemu nepozab-ljivemu učitelju čestitat, kakor jaz čestitam tudi Tebi dragi „Popotnik“ in vsem svojim g. tovarišem: „Slava . . . !”

Mirko.

(Priznanje.) V seji c. kr. dež. šolskega sveta štajerskega dne 29. decembra m. l. se je vze-lo glavno letno poročilo mariborskega učiteljska in poročilo c. kr. dež. šolskega nadzornika o nadzoro-vanji tega zavoda z izrazom poveljnosti nad vspehi na znanje in se je sklenilo, da se ima ravnatelju Henriku Schreinerju izreči na njegovem vspesnem delovanji pohvalno priznanje.

(Umrl) je 21. dec. l. l. na Blanci pri Sevnici učitelj v pokoji in c. kr. poštar, gosp. Janez Boštjančič. Rojen je bil l. 1844 v Vrtojbi pri Gorici; v tem mestu je hodil v šolo in bil tudi učitelj v gluhomemnem zavodu. Ob jednom je tukaj nekaj časa uredoval „Soča“. Potlej je prišel na

Štajersko, kjer je služil menda najprvo na Vranskem, potem v Jurkloštru, na Blanci, kot nadučitelj pri Sv. Juriji na Ščavnici in naposled zopet na Blanci, kjer je pred 10 leti radi boleznj stopil v pokoj. Bil je dober učitelj, bisra glava, izvrsten sadjerejec in korenit narodnjak. Opravljal je veliko let tudi službo občinskega tajnika ter se pri tem poslu posluževal izključno slovenskega uradovanja. Po njem žalujejo vdova in 3 dorasle deklice, katerih jedna obiskuje žensko učiteljsiše v Gorici. Naj v miru počiva!

Premembe pri učiteljstvu. — Na Štajerskem: Šolska voditelja gg. Martin Pristernik pri Sv. Ožbaltu ob Dravi in Jožef Reisinger v Selah potrjena sta nadučiteljem na svojih mestih. Gospod Ivan Klemenčič, podučitelj v Mozirji imenovan je nadučiteljem na Ročici. Gospod Franc Brinar, podučitelj v Loki, dobil je mesto učitelja-voditelja v Črešencah, g. učitelj Matej Kavčič v Braslovčah pa mesto učitelja-voditelja v Marija Reki. Gospod Filip Hauptmann, podučitelj v Selnici dobil je mesto učitelja na trirazrednici v Svičini. — Gosp. Valentin Ciglar, poduč. v Št. Ilu v Slov. gor. dobil je jednako mesto v Marija Celjski. Potrjeni so na svojih mestih kot podučitelji gg.: Jožef Štritar pri Sv. Jederti, Ivan Zupantič v Selah

in Hugon Plhak v Št. Lovrenci pod Prežinom. — Učiteljica v Konjicah, gsd. Emilija Schubitz je vpokojena.

Na Kranjskem je c. kr. dež. šolski svet imenoval: začasno učiteljico v Šturiji, gspdc. Emilijo Jurman, za definitivno učiteljico na isti šoli; učitelja v Gorjah na Koroskem, gosp. Alfreda Eisenhuta za učitelja-voditelja na jednorazrednici v Beli Peči; učitelja v Planini, gospoda Antona Pegana, za učitelja-voditelja na jednorazrednici v Suhorji; zač. učiteljico na Studenci, gspdc. Ano Praprotnik, za definitivno učiteljico na isti šoli; učiteljico v Radečah, gspdc. Ano Hočevnar, za učiteljico na štirirazredni deški ljudski šoli v Kočevji; učiteljico v Št. Petru pri Novem mestu, gspdc. Ano pl. Rauscher, za učiteljico na dvorazrednici pri Sv. Marjeti; učit. v Vel. Poljanah, gpda Iv. Zupanca, za učitelja-voditelja v Grobljah; učitelja v Dobrovi pri Kropi, gosp. Franca Rojina, za nadučitelja na dvorazrednici v Vačah; učitelja v Dolu, g. Henrika Vizjaka, nadučiteljem na isti šoli in učitelja v Cirkljah, gospoda Simona Lomšeka, na isti šoli.

Na Primorskem je g. Anton Pakiž, nadučit. v Lokvi 24. decembra m. l. naglo umrl. N. v m. p. ! Blag mu spomin!

Razpisi natečajev.

St. 986. **Učiteljsko in podučiteljsko mesto.**

Na trirazredni ljudski šoli v Doberni (pošta Neuhaus pri Celji) se umešča učiteljska služba z dohodki po tretjem plačilnem razredu in prostim stanovanjem — potem na dvorazrednici v Frankolovem (pošta Vojnik) podučiteljska služba z dohodki po četrtem plačilnem razredu in prostim stanovanjem ter z osebno doklado letn. 30 gld. stalno, druga eventualno tudi začasno.

Prosileci in prosilke za katero teh mest vložijo naj svoje redno opremljene prošnje potom predstojnega okrajnega šolskega sveta **do 10. febr. 1893** pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

Okrajni šolski svet Celje 20. decembra 1892.

Predsednik: Dr. Wagner s. r.

St. 512.

Učiteljsko mesto.

Na trirazredni ljudski šoli III. plač. razreda v Braslovčah je umestiti učiteljsko mesto s postavnimi dohodki definitivno ali tudi provizorično; zahteva pa se odločno sposobnost za poučevanje v petji.

Prosileci in prosilke naj vložijo svoje redno opremljene prošnje, katerim je pridjati zlasti zrelostno in sposobnostno spričevalo ter dokaz avstrijskega državljanstva, in sicer, ako še niso v službi, naravnost, sicer pa predpisanim potom predstojnega okr. šolskega sveta **najzopneje do 31. januarja 1893** pri krajnem šolskem svetu v Braslovčah.

Okr. šol. svet v Vransko 30. decembra 1892.

Predsednik: Dr. Wagner s. r.

Zahvala.

Tukajšnji gostilničar g. Fran Vidrih izročil je g. Ignaciju Gruntarju, c. kr. notarju v Logateci, svoto 188 gld., da jo porabi po svojej previdnosti v dobrodelne namene. Velecenjeni rodoljub in šolski prijatelj g. Gruntar je na to podaril gori omenjeno svoto tukajšnji šoli, določivši, da se 140 gld. porabi za šolsko knjižnico, a 48 gld. za šolski vrt. Vslad tega blagodušnega darila bode možno za tukajšnjo šolo oskrbeti omaro za knjige ter naročiti vse one primerne knjige za mladino, katerih šola še nima. V imenu obdarovane šolske mladine ključem blaginja gospodoma Vidrihu in Gruntarju: Lepa hvala in slava!

Vodstvo dvorazredne narodne šole v Begunjah nad Cerknico dne 1. jan. 1893.

Janko Leban,
nadučitelj-voditelj.

Alfred Pungeršek

knjigovez v Celji v gosposki ulici

priporoča se p. n. gospodom učiteljem za vezanje knjig, časopisov itd. kakor tudi za galanterijska dela.

Zunanja naročila se takoj točno zvršijo.

Vsebina. I. XIV. leto. — II. Psihologični listi. (H. Schreiner.) (I.) — III. Slovniske črtice. (M. Herič.) (VII.) — IV. Pedagogičski razgled. — V. Listi slovenskega učitelja—kolesarja. (III.) — VI. Na sklonku 300letnice rojstva in 222letnica smrti J. A. Komenskega. — VII. Društveni vestnik. — Dopisi in druge vesti. — VIII. Natečaji in inserati.